

Ἡ πορεία τῶν διαθρησκειακῶν διαλόγων. Ὁ κοινός βηματισμός Βατικανοῦ - Φαναρίου.

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀθανασίου Ἀναστασίου,
Προηγούμενου Ἱ. Μ. Μεγάλου Μετεώρου, Ἁγίων Μετεώρων
13 Νοεμβρίου 2024, μνήμη Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

ΜΕΓΑ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ !

ἀναδείξαμε

Στό προηγούμενο κείμενό μας ἀναδείξαμε τὴν ἀλλοίωση τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας μέσω τοῦ οἰκουμενισμοῦ, καθὼς ἡ ὀρθόδοξη πίστη, ἀπὸ μοναδική καὶ ἀπόλυτη ὁδὸς σωτηρίας, μετατρέπεται σὲ μία ἀπλή πτυχή ἐνὸς πολυθρησκευτικοῦ πλαισίου, πού ἀναζητᾶ τὴν ἀλήθεια σὲ ὅλες τὶς θρησκεῖες.

Ἡ ἐκκλησιολογικὴ αὐτὴ μετάλλαξη ξεκίνησε, ὅπως εἶδαμε, στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα, μέ τὶς πατριαρχικὲς ἐγκυκλίους τοῦ 1902 καὶ 1920. Συνέπειά τῆς ἦταν ἡ θέσπιση μίας νέας ἐκκλησιολογίας, πού παρέχει ἐκκλησιαστικότητα στὶς αἵρέσεις, τὶς ἀναγνωρίζει, δηλαδή, ὡς «ἐκκλησίες».

Ἡ εἴσοδος στό δεύτερο μισό τοῦ 20οῦ αἰώνα ἐπέφερε μία κατακόρυφη αὔξηση καί μία ιδιαίτερη ἀνθιση τοῦ οἰκουμενισμοῦ, πού συνδέεται μέ συγκεκριμένα πρόσωπα καί γεγονότα. Τά γεγονότα καί τά πρόσωπα αὐτά ἀπετέλεσαν τούς σταθμούς γιά τήν μετέπειτα πορεία τῶν διαχριστιανικῶν καί διαθρησκευτικῶν σχέσεων.

Πρόκειται γιά τήν ἴδρυση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (ΠΣΕ) τό 1948 καί τήν ἀναρρίχηση στούς θρόνους τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς Ρώμης δύο ἀνδρῶν μέ προἱστορία καί προσωπική γνωριμία μεταξύ τους, μέ κοινούς στόχους καί κοινή ἐπικοινωνιακή τακτική. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρας ἐκλέγεται Οἰκουμενικός Πατριάρχης τό 1948 καί ὁ Καρδινάλιος Angelo ἐκλέγεται Πάπας τό 1958, γνωστός ὡς Πάπας Ἰωάννης ΚΓ΄.

Ἄς ἐξετάσουμε, ὅμως, τά γεγονότα ἀπό τήν ἀρχή.

Ἡ ἀνάμειξη τῆς πολιτικῆς. Ὁ ἀμερικανικός παράγοντας.

Τό ἔτος 1948 ἀπετέλεσε ὀρόσημο στήν πορεία τοῦ οἰκουμενισμοῦ, καθῶς τήν χρονιά αὐτή ἐκλέγεται Οἰκουμενικός Πατριάρχης ὁ μέχρι τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρας καί, ταυτόχρονα, ἰδρύεται τό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν.

Τήν ἴδια ἀκριβῶς περίοδο ἔχουμε τήν ἐμπλοκή τῆς πολιτικῆς, καί ιδιαίτερα τοῦ ἀμερικανικοῦ παράγοντα, στά ἐκκλησιαστικά ζητήματα. Εἶναι ἡ ἐποχή πού ξεκινᾷ ὁ Ψυχρός Πόλεμος καί συμπαρασύρει στήν δίνη του καί τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες.

Ἀπό τή μία πλευρά, οἱ Σλαβικές Ἐκκλησίες ἔχουν προσδεθεῖ στό ἄρμα τῆς σοβιετικῆς ἡγεσίας πού ἀσκεῖ ἔτσι τήν ἐπιρροή της στίς ὁμόδοξες χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, στίς ΗΠΑ, ὁ Ἀμερικανός Πρόεδρος Τρούμαν παρουσιάζει τό γνωστό «δόγμα Τρούμαν», ἐγκαταλείπει τήν πολιτική τοῦ κατευνασμοῦ ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσης καί θέτει σέ ἐφαρμογή τήν γνωστή πολιτική τῆς ἀνάσχεσης γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου καί τήν ἐνίσχυση ἀντικομμουνιστικῶν δυνάμεων παγκοσμίως.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἀθηναγόρας μέ τόν Πρόεδρο τῶν Η.Π.Α. Χάρυ Τρούμαν. Ἡ ἐκλογή του στόν Οἰκουμενικό Θρόνο ὑπῆρξε ἐπιλογή καί ἐπιβολή τοῦ Ἀμερικανοῦ Προέδρου, ὁ ὁποῖος καί τοῦ παραχώρησε τό προεδρικό ἀεροσκάφος γιά τήν μετάβασή του στό Φανάρι.

Στό πλαίσιο αὐτό, οἱ δυτικές Κυβερνήσεις ὑποστηρίζουν καί ἐνισχύουν τόν «οἰκουμενικό διάλογο», τίς προσπάθειες γιά τήν «σύσφιγξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καί Δύσεως» καί γενικώτερα τήν σύγκλιση μεταξύ τῶν θρησκευτῶν.

Ὁ Ἀμερικανός Πρόεδρος Χάρυ Τρούμαν ὑποστηρίζει ἐνεργά αὐτή τήν ἐνότητα τῶν θρησκευτῶν ὡς ἀντιστάθμισμα στήν κομμουνιστική ἀθεΐα. Σέ ὁμιλία του στό Ἀμερικανικό Ὁμοσπονδιακό Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ τό 1946 δήλωνε μεταξύ ἄλλων:

«Ὀλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα αὐτή τή στιγμή εὐρίσκεται στά πρόθυρα τῆς καταστροφῆς ἢ στίς ἀπαρχές μίας μέγιστης ἐποχῆς στήν ἱστορία. Θά προτιμοῦσα νά δῶ αὐτή τή μεγάλη ἐποχή. Μόνον τὰ ὑψηλά ἠθικά

πρότυπα μπορούν να αποκτήσουν τον έλεγχο αυτής της νέας δύναμης του σύμπαντος και να την αναπτύξουν για το κοινό καλό... 'Η Προτεσταντική 'Εκκλησία, ή Ρωμαιοκαθολική 'Εκκλησία και ή 'Ιουδαϊκή Συναγωγή, άφοϋ ένωθοϋν μαζί στην άμερικανική ένότητα της άδελφoσύνης, πρέπει να παρέχουν τις δυνάμεις κρούσεως, για να έπιτευχθει αυτή ή ήθικη και πνευματική άφύπνιση»[1].

Στό ίδιο μήκος κύματος και τό Βρετανικό 'Υπουργείο 'Εξωτερικών περιέγραφε σέ άναφορά του τήν πορεία πρός τήν ένωση τών θρησκειών και σημείωνε, ότι τό πρώτο βήμα θά έπρεπε να γίνει μέ τήν «ένότητα μεταξύ τών χριστιανικών 'Εκκλησιών». "Εγραφε συγκεκριμένα:

«'Επήλθε έπιτέλους ή στιγμή να έπιστρατεύσουμε τις πνευματικές δυνάμεις προς υπεράσπιση της κοινής ιδέας της Δυτικής 'Ενώσεως με τήν πλέον εύρύτερη έννοια της λέξεως. 'Η έλευθερία του προσώπου είναι συνδεδεμένη τόσο στενά με τήν έλευθερία του θρησκεύεσθαι και τις κοινές πνευματικές άξίες, ώστε όλες οι μεγάλες θρησκεΐες: ό χριστιανισμός, τό ισλάμ, ό βουδισμός κ.ο.κ. μπορούν να ένωθοϋν σε αυτό τό επίπεδο σε άντιπαράθεση με τόν κομμουνισμό. "Άλλωστε, προτοϋ προσπαθήσουμε να οργανώσουμε τό ισλάμ και τόν βουδισμό, έχει θεμελιώδη σημασία να πετύχουμε όρισμένη ένότητα μεταξύ τών χριστιανικών 'Εκκλησιών... Σε αυτή τήν κρίσιμη στιγμή όφείλουμε να καταβάλλουμε περαιτέρω προσπάθειες, ώστε να συσπειρωθοϋν όλες οι χριστιανικές 'Εκκλησίες γύρω από τήν ιδέα της προστασίας της θρησκείας, της ειρήνης, της έλευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης». [2].

Στή βάση αυτής της στρατηγικής, ή ίδρυση του Παγκοσμίου Συμβουλίου 'Εκκλησιών (Π.Σ.Ε.) άντικατόπτριζε τήν έπιθυμία τών ΗΠΑ και τών δυτικών κυβερνήσεων για ένότητα και συνεργασία μεταξύ τών χριστιανικών έκκλησιών και τών θρησκειών, αντιμετωπίζοντας τήν άνοδο του άθεϊσμοϋ και του κομμουνισμοϋ.

Παράλληλα, ενισχύουν ένεργά τό Φανάρι, ως τό αντίπαλον δέος, στην έπιρροή που άσκοϋσαν οι Σοβιετικοί μέσω της Ρωσικής 'Εκκλησίας. Για τήν άμερικανική πολιτική, άλλωστε, τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο σταθηκε και παραμένει πάντοτε «ό καλύτερος δικηγόρος θεμάτων στα όποια

οι ΗΠΑ αποδίδουν τεράστια σημασία», σύμφωνα με τον Άμερικανό Γενικό Πρόξενο στην Πόλη τό 2008 κ. Ντ. Άρνέτ [3].

Όπως δήλωσε, άλλωστε, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος μετά τήν συνάντησή του με τον Άμερικανό πρεσβευτή στην Άθήνα κ. Ντάνιελ Σπέκχαρντ (14 Μαΐου 2008), «καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο μας καί ἡ Ἀμερική ὑπηρετοῦν τά ἴδια ἰδανικά δικαιοσύνης, ἐλευθερίας, ὅλες τίς μεγάλες ἠθικές καί πνευματικές ἀξίες πού ἰσχύουν διαχρονικῶς παγκοσμίως»[4].

Άπό τήν ἐποχή τοῦ Ψυχροῦ Πολέμου καί μέχρι σήμερα οἱ ΗΠΑ παρέχουν, ὡς μέσο ἐξουδετέρωσης τοῦ ρωσικοῦ παράγοντα ἐπιρροῆς, τήν ὑποστήριξή τους στην πάγια ἐπιδίωξη τοῦ Φαναρίου γιά τήν ἐγκαθίδρυση τοῦ Πρωτείου του στην Ὁρθόδοξη Ἀνατολή. Τό ὄλο ζήτημα προβάλλεται συστηματικά ἀπό κορυφαίους ἐκπροσώπους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθώς καί ἀπό τόν ἴδιο τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη.

Ἡ πατριαρχία Ἀθηναγόρα.

Τό 1948 ἀνατρέπεται βίαια ἀπό τόν Οἰκουμενικό Θρόνο ὁ Πατριάρχης Μάξιμος ὁ Ε΄, ὁ ὁποῖος ἐξωθήθηκε σέ παραίτηση, καθώς τοῦ ἀποδόθηκαν φιλορωσικά αἰσθήματα καί κινήσεις. Οἱ ΗΠΑ ἀποφασίζουν νά δράσουν ἀποφασιστικά καί ἐπιθυμοῦν νά ἐγκαταστήσουν στό Φανάρι ἕνα ἰσχυρό πρόσωπο τῆς ἐμπιστοσύνης τους, ἱκανό νά ἀνταποκριθεῖ στίς ἀνάγκες πού προαναφέραμε καί νά ἐκπληρώσει τούς συγκεκριμένους στόχους. Ἐν ὄψει τῆς ἐκλογῆς νέου Πατριάρχη, ἡ τουρκική κυβέρνηση διαγράφει ὄλους τούς ἱεράρχες τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου ἀπό τόν κατάλογο ὑποψηφίων, κι αὐτό γιατί, μέ τήν σύμφωνη γνώμη καί τῆς ἐλληνικῆς καί τῆς ἀμερικανικῆς κυβέρνησης, ἐκλεκτός ὑποψήφιος ἦταν ὁ Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρας[5].

Άπό τήν ἀρχή τῆς ἐκλογῆς του, ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ξεκινᾷ τήν ὑλοποίηση τοῦ ἔργου, γιά τό ὁποῖο τοποθετήθηκε στόν θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἀρχίζει τίς ἐπίσημες ἀλλά καί μυστικές ἐπαφές μέ τό Βατικανό. «Ὁ Ἀθηναγόρας ἐπί συνεχῆ ἔτη διαπραγματεύεται παρασκηνακῶς μέ τό Βατικανό τήν συνάντησί του μέ τόν Πάπα. Διαμεσολαβητής εἶναι ὁ Ρουμάνος Ἀρχιμανδρίτης Σκρίμα, διαπρεπῆς θεολόγος, καί διάφορες προσωπικότητες τοῦ καθολικοῦ κόσμου»[6].

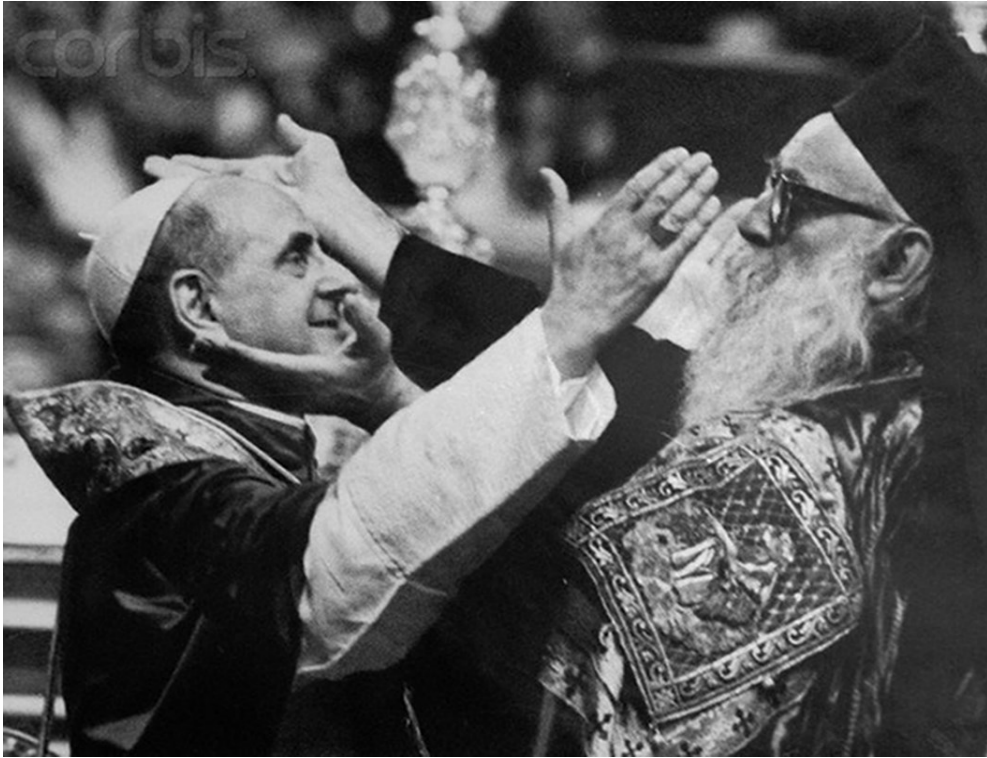
Μία προσωπικότητα του καθολικού κόσμου, μέ πολύ σημαίνουσα συμμετοχή στις διεργασίες αυτές, είναι και ο Καρδινάλιος Angelo Roncalli (μετέπειτα Πάπας Ιωάννης ΚΓ΄) στον οποίο προαναφερθήκαμε. Ο Roncalli είναι γνωστός από έτών στους κύκλους του Φαναρίου και γενικά της ορθόδοξης ανατολής, λόγω της πολυετούς θητείας του, ως άποστολικού νούντσιου, στην Κωνσταντινούπολη και σε ορθόδοξες πρωτεύουσες. Έτσι, γνωρίστηκε από νωρίς (πρίν ακόμη γίνει πάπας) και μέ τον Πατριάρχη Άθηναγόρα και ανέπτυξαν έναν στενό σύνδεσμο, συχνές έπαφές και έπικοινωνία πού συνεχίστηκε και μετά την αναρρίχησή του στον παπικό θρόνο τό 1958.

Οί στενές αυτές έπαφές είχαν οδηγήσει σε προσυμφωνημένες ένεργειες μέ σκοπό την λεγόμενη «ένωση τών Έκκλησιών», την τόσο προβαλλόμενη και πολυδιαφημιζόμενη, πού αποτελεί και τό πρώτο βήμα για την μετάβαση στην πανθρησκεία.

Ψυχολογική προετοιμασία.

Οί προσυμφωνημένες αυτές ένεργειες πραγματοποιοῦνται τμηματικά και μέ προσεκτικά βήματα, ὡστε νά μήν ὑπάρχουν πολλές και μεγάλες αντίδράσεις από τό ορθόδοξο πλήρωμα και νά ἀφομοιοῦνται πιο εύκολα από τούς ἀνυποψίαστους πιστούς. Ξεκίνησαν, ἔτσι, και συνεχίζονται μέχρις μέρες μας, μία σειρά από κινήσεις και πρωτοβουλίες κορυφαίου συμβολικού χαρακτήρα έκ μέρους του Βατικανού και τών Ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν, μέ σκοπό την σταδιακή ἀμβλυνση της συνειδήσεως και την έξασθένιση του αισθητηρίου του ορθοδόξου πληρώματος.

Στην ὑπηρεσία αυτής της νέας οἰκουμενικής πολιτικής οργανώνεται μία κοινή έκστρατεία «ψυχολογικής προετοιμασίας» για την αποδοχή τών οἰκουμενιστικῶν ἀνοιγμάτων πού πραγματοποιοῦνται. Στά πλαίσια της έκστρατείας αυτής ξεκινᾶ από τούς οἰκουμενιστές ή συστηματική έπιχείρηση νά ἀμβλύνουν, ακόμη και νά έκμηδενίσουν, τις δογματικές διαφορές μεταξύ Ὀρθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ἀποδίδοντας τό μεταξύ τους χάσμα σε προκαταλήψεις και κατάλοιπα του παρελθόντος, πού έχουν πλέον ξεπεραστεί και έκλείπει.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἀθηναγόρας κατά τήν επίσκεψή του στό Βατικανό (ἡ πρώτη επίσκεψη Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετά τό Σχίσμα τοῦ 1054) μέ τόν Πάπα Παῦλο ΣΤ΄ κατά τή διάρκεια τῆς παπικῆς λειτουργίας τό 1967.

Ὑπηρετώντας πιστά αὐτή τήν πολιτική, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἔφθασε στό σημεῖο νά θεωρεῖ τούς Ἁγίους Πατέρες ἀπό κοινοῦ ἑνόους μέ τούς αἰρετικούς γιά τήν ἀποκοπή τῶν τελευταίων ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. «Οἱ κληροδοτήσαντες εἰς ἡμᾶς τήν διάσπασιν προπάτορες ἡμῶν ὑπῆρξαν ἀτυχῆ θύματα τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως καί εὐρίσκονται ἤδη εἰς χεῖρας τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ»[7] διεκήρυσσε ἀνερευθρίαστα ὁ κ. Βαρθολομαῖος προσφωνώντας τόν παπικό Καρδινάλιο William Keeler στήν θρονική ἑορτή τοῦ Φαναρίου τόν Νοέμβριο τοῦ 1998.

Εἶναι πραγματικά θλιβερό καί τραγικό οἱ θεοφόροι καί θεόπνευστοι Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας νά θεωροῦνται «ἀτυχῆ θύματα τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως». Ἀντίθετα, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοί ἐπιθυμοῦμε νά εἶμαστε «ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι» ὅπως διακηρύσσουμε καί στό Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας: «Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τήν Οἰκουμένην ἐστήριξεν»[8].

Ἡ πολιτική αὐτή τῶν οἰκουμενιστῶν ἐπενδύει συστηματικά στήν ἀδήριτη δυναμική τῆς ἐπικοινωνίας, τῆς δύναμης τῆς εἰκόνας, τῆς προβολῆς καί τῆς ἐπιβολῆς μέσω τῆς ἐπαναλήψεως. Ἐπενδύει, δηλαδή, στόν νόμο τῆς συνήθειας.

Τίς βασικές ἀρχές τῆς νέας οἰκουμενικῆς τακτικῆς διετύπωσε πολύ εὐστοχα καί συνοπτικά, τό 1962, ὁ γνωστός ρωμαιοκαθολικός θεολόγος Ἰωάννης Ντανιελουῦ: «Ὁ λατινικός καί ὁ βυζαντινός κόσμος, μέ τά συμφέροντά τους, ἔχουν ἀπό καιρό ἐκλείψει. Τό δόγμα εἶναι σχεδόν κοινό. Ἡ παράδοσις ἐπίσης. Τά μυστήρια κοινά. Καί κοινοί οἱ σημερινοί ἀντίπαλοι. Οἱ αἰῶνες πού ἐπέρασαν ἐσώρρευσαν διάφορες προκαταλήψεις, πού πρέπει σιγά-σιγά νά ἐκμηδενισθοῦν. Ὡς πρῶτο στάδιο βλέπω τήν ψυχολογική προετοιμασία»[9].

Διαθρησκειακός οἰκουμενισμός.

Ἀνάλογη «ψυχολογική προετοιμασία» χρειαζόταν, βεβαίως, καί γιά τήν προσέγγιση μέ τίς μή χριστιανικές θρησκεῖες. Καί στόν τομέα αὐτό τήν πρωτοβουλία ἀναλαμβάνει ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, γνωστός γιά τά φιλοτουρκικά καί φιλοεβραϊκά του αἰσθήματα. Ἡ πολιτική του χαρακτηρίστηκε ἀπό μία ἔντονη τάση συνδιαλλαγῆς μέ τήν τουρκική πλευρά. «Ἀναφορές ὅπως, “ἡ φιλότατη ἡμῶν πατρίς Τουρκία”, “ἡ γείτων καί φίλη χώρα Ἑλλάς”, “τοῦρκοι καί ἔλληνες εἶναι ἕνας λαός”, ἡ “Τουρκία εἶναι ἡ μητέρα πατρίδα μας” καί “εἶμαι τοῦρκος”, δημιούργησαν ἀμηχανία σέ κλῆρο καί λαό»[10].

Οἱ σύγχρονοι ὑμνητές του προβάλλουν μέ περισσή καύχηση τόν πατριαρχικό φιλοτουρκισμό καί σημειώνουν, ὅτι «πρέπει νά εἶναι ἡ μοναδική περίπτωση Πατριάρχη καί γενικά Ἑλληνα κληρικοῦ, ὁ ὁποῖος δέν φοβᾶται νά πεῖ πῶς οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὰ χρόνια τῆς παρουσίας τους στόν ἑλλαδικό χῶρο, ἄθελά τους ἴσως, πρόσφεραν στόν ἑλληνισμό «ζεστασιά», μέσα ἀπό τήν ποικιλία καί τήν σύνθεση τῶν πολιτισμῶν»[11]. Ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας περιγράφοντας τήν κατάσταση στήν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα δήλωνε: «Ἐνας ὁλόκληρος πολιτισμός, ποικίλος καί πολύχρωμος, ἀναζητοῦσε νά βρεῖ τή σύγχρονη ἔκφρασή του. Οἱ Τοῦρκοι εἶχαν πέσει ἐπάνω μας σάν τὸ χιόνι. Κάτω ὅμως ἀπό αὐτό τὸ χιόνι εἴχαμε ζέστη. Ἡ περιοχή ὅπου γεννήθηκα εἶχε καταληφθεῖ ἀπό τοὺς Τούρκους ἕναν αἰῶνα πρὶν τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Στὰ Τσαραπλανά ὑπῆρχαν Χριστιανοὶ

καὶ Μουσουλμάνοι. Ὅλοι ζοῦσαν μονιασμένοι. Ὁ μοναδικὸς Τοῦρκος ἀστυνομικὸς, θυμοῦμαι ἀκόμη τὸ ὄνομα: Ἀλῆ μπέης, δὲν εἶχε τί νὰ κάμει. Οὔτε διενέξεις, οὔτε τσακώματα, οὔτε δίκες. Χριστιανόπουλα καὶ Μουσουλμανόπουλα ἔπαιζαν μαζί. Προσκαλοῦσαν στὰ βαφτίσια τοὺς Μουσουλμάνους φίλους κι ἐκεῖνοι μᾶς προσκαλοῦσαν στὴν τελετὴ τῆς περιτομῆς κανενὸς παιδιοῦ τους. Ἦταν μία βιβλικὴ συνύπαρξη, ὅπου ὅλοι νιώθαμε παιδιὰ τοῦ Ἀβραάμ»[12]!!!

Ὁ κοινὸς βηματισμὸς Βατικανοῦ καὶ Φαναρίου.

Ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τοῦ διαχριστιανικοῦ οἰκουμενισμοῦ, ἔτσι καὶ στὴν πορεία τοῦ διαθρησκειακοῦ οἰκουμενισμοῦ ἀκολουθήθηκε ἡ ἀνάλογη συνεργασία καὶ παράλληλη πορεία μεταξύ Φαναρίου καὶ Βατικανοῦ. Ὁ κοινὸς αὐτὸς βηματισμὸς ἀναδεικνύεται μέσα ἀπὸ τίς διεργασίες καὶ τίς ἀποφάσεις τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου (1962 – 1965) σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς παπικούς, ἐνῶ σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ὀρθοδόξους μέσα ἀπὸ μία σειρά Πανορθοδόξων καὶ Προσυνοδικῶν Διασκέψεων πού ὀδήγησαν στὴν «Σύνοδο» τῆς Κρήτης.

Β' Βατικανὴ Σύνοδος.

Ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος (1962–1965), πού πραγματοποιήθηκε ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ πάπα Ἰωάννου ΚΓ' καὶ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πάπα Παύλου ΣΤ', ἐπέφερε ριζικὲς δομικὲς ἀλλαγές στοὺς παπικούς καὶ στὴν προσέγγισή τους πρὸς τὸν ἔξω κόσμο. Ἔθεσε τὰ θεμέλια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου, πού ἀποτελεῖ μέχρι καὶ σήμερα σημαντικό στοιχεῖο τῆς πολιτικῆς τῆς Ρώμης. Μέσω τῆς διακήρυξης *Nostra Aetate* («Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐποχῇ»), πού ἐγκρίθηκε τὸ 1965, ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος ἐπιβεβαίωσε τὴν ἀναγκαιότητα ἑνὸς εἰρηνικοῦ διαλόγου μέ ἄλλες θρησκείες, ἰδιαίτερα μέ τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς Μουσουλμάνους, καθὼς καὶ μέ τίς ἀνατολικὲς θρησκείες, ὅπως τὸν Ἰνδουισμό καὶ τὸν Βουδισμό.

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ διεκήρυξε, ὅτι οἱ τρεῖς μεγάλες μονοθεϊστικὲς θρησκείες πιστεύουν στὸν ἴδιο Θεό, γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἔτσι ὁ διάλογος καὶ ἡ πορεία πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ στὸν διαθρησκειακὸ χῶρο: «Μέ ἐκτίμηση ἀτενίζει ἡ Ἐκκλησία καὶ τοὺς Μουσουλμάνους, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸν ἕνα καὶ μοναδικό Θεό, τὸν ζῶντα, τὸν εὐσπλαχνο καὶ παντοδύναμο, τὸν δημιουργό οὐρανοῦ καὶ γῆς. Μολονότι στό πέρασμα τῶν αἰώνων ὑπῆρξαν πολλές διαφωνίες καὶ ἐχθρότητες μεταξύ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Μου-

σουλομάνων, ἡ Ἁγία Σύνοδος [Β' Βατικανή] προτρέπει ὅλους, ξεχνώντας τό παρελθόν, νά ἐξασκοῦν εἰλικρινά τήν ἀμοιβαία κατανόηση καί νά ὑπερασπίζου καί νά προάγου μαζί τήν κοινωνική δικαιοσύνη, τίς ἠθικές ἀξίες, τήν εἰρήνη καί τήν ἐλευθερία γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους... Παροτρύνει, λοιπόν, τά παιδιά της μέ σύνεση καί ἀγάπη νά συνδιαλέγονται καί νά συνεργάζονται μέ τούς ὀπαδούς τῶν ἄλλων θρησκευτῶν...»[13].

Πανορθόδοξες καί Προσυνοδικές Διασκέψεις.

Τό ἔτος 1961 (λίγο πρίν τήν Β' Βατικανή) συγκαλεῖται ἀπό τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα στήν Ρόδο ἡ Α' Πανορθόδοξη Διάσκεψη, πού συμπεριέλαβε στήν Ἡμερήσια Διάταξη τῆς μέλλουσας νά συνέλθει Μεγάλης Συνόδου τόσο τό θέμα «Συμβολή τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στήν ἐπικράτηση τῶν χριστιανικῶν ιδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν», ὅσο καί τό θέμα «Ὁρθοδοξία καί ἄλλαι θρησκεῖαι»[14].

Τό «Ἀνακοινωθέν τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως» ἀνέφερε συγκεκριμένα: «Ἡ Διάσκεψις ἐκφράζουσα τήν ἐπιθυμίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νά συμβάλῃ εἰς τήν διαθρησκευτικὴν συνεννόησιν καί συνεργασίαν, δι' αὐτῆς δέ εἰς τήν ἀπάλειψιν τοῦ φανατισμοῦ ἀπό πάσης πλευρᾶς καί τοιουτοτρόπως, εἰς τήν συμφιλίωσιν τῶν λαῶν καί ἐπικράτησιν τῶν ιδεωδῶν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εἰρήνης εἰς τόν κόσμον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καί θρησκευματος, ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ Ὁρθοδόξος Ἐκκλησία συνεργασθῆ πρὸς τοῦτο μετά τῶν ἄλλων ἐκτός τοῦ χριστιανισμοῦ θρησκευμάτων»[15].

Θά ἀκολουθήσουν καί ἄλλες Πανορθόδοξες (1961, 1963, 1964, 1968), καθώς καί Προσυνοδικές Διασκέψεις (1976, 1982, 1986, 2009, 2015), πού τηροῦν τήν ἴδια θεματολογία μέ αὐτή τῆς Β' Βατικανῆς. Τόν κοινό αὐτό βηματισμό μεταξύ Βατικανοῦ καί Φαναρίου στά θέματα τῶν διαλόγων ἐπιβεβαίωνε καί ὁ ἴδιος ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ὡς Μητροπολίτης Φιλαδελφίας, ἀπό τό 1977 ἀκόμη, μιλώντας γιά τόν χαρακτήρα τῆς σχεδιαζόμενης τότε Μεγάλης Συνόδου, σέ συνέντευξή του στό Ρωμαιοκαθολικό περιοδικό The National Catholic Reporter, ὅπου δήλωνε ὅτι: «οἱ δικοί μας στόχοι εἶναι ἴδιοι μέ αὐτούς τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΚΓ', νά ἐκσυγχρονίσουμε τήν Ἐκκλησία καί νά προωθήσουμε τήν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν. Ἡ Σύνοδος θά σημάνει, ἐπίσης, τό ἄνοιγμα τῆς

Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στίς μή χριστιανικές θρησκεῖες καί σέ ὀλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα. Αὐτό σημαίνει μία νέα στάση ἔναντι τοῦ Ἰσλάμ, τοῦ Βουδισμού, τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ καί ὅσον ἀφορᾷ τίς ἐπιδιώξεις γιά ἀδελφότητα χωρίς ρατσιστικές διακρίσεις· μέ ἄλλα λόγια θά σημάνει τό τέλος δώδεκα αἰώνων ἀπομόνωσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»[16].

Θά πρέπει ἐδῶ νά σημειώσουμε ὅτι οἱ ὀρθόδοξες προσυνοδικές ἀποφάσεις στίς ὁποῖες ἀναφερθήκαμε δέν ἦταν ὀριστικές, ἀλλά τελοῦσαν ὑπό τήν αἵρεση τῆς ἐγκρίσεως ἢ ἀπορρίψεως τους ἀπό τήν μέλλουσα νά συνέλθει Μεγάλη Σύνοδο. Οὐσιαστικά, δηλαδή, δέν ἐπρόκειτο περί ἀποφάσεων, ἀλλά περί εἰσηγήσεων πρὸς τήν Μεγάλη Σύνοδο καί δέν ἐξέφραζαν τήν ἐπίσημη θέση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τούς διαθρησκειακούς διαλόγους.

Παρ' ὅλα αὐτά, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐγκαινίασε μονομερῶς τούς διμερεῖς διαθρησκειακούς διαλόγους μέ τό Ἰσλάμ καί τόν Ἰουδαϊσμό ἀπό τό 1976 ἀκόμη, πολλές δεκαετίες πρὶν τήν σύγκληση τῆς Μεγάλης Συνόδου.

Ἀνάλογες μονομερεῖς ἐνέργειες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στά θέματα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὁ παραμερισμός, ἡ ὑποτίμηση, ἡ ὑποβάθμιση καί ὁ παραγκωνισμός ὅλων τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δημιούργησαν καί καθιέρωσαν de facto μία ὑπεροχική θέση τοῦ Φαναρίου. Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Φαναρίου, ἀκολουθώντας παγίως μία μονομερῆ τακτική καί ἐπιβάλλοντας κάθε φορά τίς δικές τους ἐπιλογές καί ἀποφάσεις ὑπερέβησαν συστηματικά καί ἐξακολουθητικά τόν ρόλο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς συντονιστή καί μόνο στούς θεολογικούς διαλόγους καί τίς Διορθόδοξες Διασκέψεις. Προκάλεσαν, ἔτσι, τήν δίκαιη ἀντίδραση ἐκ μέρους τῶν ὑπολοίπων Ὁρθοδόξων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προέβαλε πάντοτε σθεναρή ἀντίσταση ἔναντι τῶν ἐπιβουλῶν τοῦ Φαναρίου καί ἀρνεῖτο νά ἀποδεχθεῖ καί νά ἀναγνωρίσει τήν μονοκρατορία, πού αὐτό ἐπεδίωκε νά ἐγκαθιδρύσει ἔναντι τῶν ἄλλων Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἀρνεῖτο, δηλαδή, νά ἀναγνωρίσει τήν ἐπιβολή ἐνός Πρώτου, ὄχι μεταξύ ἴσων, ἀλλά ἄνευ ἴσων· τήν ἐπιβολή ἐνός Πρωτείου ἐξουσίας καί ὄχι Πρωτείου τιμῆς μέσα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Αναφέρουμε ένδεικτικά τήν σφοδρή αντίδραση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν σπουδή τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα νά συγκαλέσει ἐσπευσμένα τήν Πανορθόδοξη Διάσκεψη τό 1963 καί τήν προσπάθειά του γιά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς πρωτοκαθεδρίας του ἔναντι τῶν ὑπολοίπων Ὁρθοδόξων. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «κατεδίκασεν ὁμοφώνως τόν ἔξω πάσης Κανονικῆς δεοντολογίας τρόπον, δι' οὗ ἐπιδιώκεται ἡ συγκρότησις τοῦ περί οὗ πρόκειται Διορθοδόξου Συνεδρίου, κωλυομένη ἐκ τῶν Ἱ. Κανόνων νά ἀναγνωρίσῃ μονοκρατορίαν, εἰς οἰονδήποτε τῶν Πρωτοκαθέδρων Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας»[17]. Ἀπευθυνόμενη δέ πρός τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα τοῦ δηλώνει ὅτι «ἀπέληξεν εἰς τήν ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν, ὅπως μή μετάσχῃ τῆς ὑπό τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καί μόνον ἀποφασισθείσης Διορθοδόξου ταύτης Διασκέψεως, ἧς αἱ ἐπιπτώσεις θέλουσιν ἀσφαλῶς κατεργασθῆ τήν καταρράκωσιν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἡμῶν»[18].

Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπορρίπτει κατηγορηματικά τήν ἐπιχειρούμενη ἐπιβολή πρωτείου ἐξουσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καί ἀναγνωρίζει μόνο τά πρεσβεῖα τιμῆς. Τό ζήτημα αὐτό θά σχολιάσουμε διεξοδικά σέ ἐπόμενο κείμενό μας.

Ἡ ἵδρυση τοῦ Π.Σ.Ε.

Στά πλαίσια τῆς διεθνοῦς στρατηγικῆς γιά τήν ὁμογενοποίηση τῶν θρησκείων πού ἀναπτύξαμε ἐντάσσεται καί ἡ ἵδρυση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.). Ἀξίζει, καί στήν περίπτωση αὐτή, νά σημειώσουμε τήν ἀλληλουχία τῶν γεγονότων, τήν σύμπλευση στίς ἀποφάσεις καί τίς ἐπιλογές καί τίς συντονισμένες ἐνέργειες καί πρωτοβουλίες μεταξύ τῶν οἰκουμενιστῶν σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Εἶναι, θεωροῦμε, σημαντικό νά ἐκδιπλώσουμε καί νά παρουσιάσουμε ἕναν-ἕναν τούς κρίκους αὐτῆς τῆς ἀλυσίδας, πού ἐδῶ καί ἕναν αἰῶνα - μεθοδευμένα καί συστηματικά - περισφίγγει ἀπειλητικά τήν Ἁγία μας Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Τό 1920, λοιπόν, τήν ἴδια χρονιά πού τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐκδίδει τήν περιβόητη ἐγκύκλιο «πρός τάς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» καί προτείνει τήν ἵδρυση τῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν», ἱδρύεται στόν χῶρο τοῦ προτεσταντισμοῦ ἡ παγκόσμια κίνηση «Ζωή καί Ἔργασία» (Life and Work) καί συνέρχεται τό πρῶτο συνέδριό της στήν

Γενεύη από τις 9 έως τις 12 Αύγουστου μέ τήν συμμετοχή 90 αντιπροσώπων από 15 χῶρες. Τήν ἴδια χρονιά (1920) ιδρύεται, ἐπίσης, στήν Ἀμερική, ἀπό τήν Ἐπισκοπιανή «Ἐκκλησία», ἡ παγκόσμια κίνηση «Πίστις καί Τάξις» (Faith and Order) τό προκαταρκτικό συνέδριο τῆς ὁποίας συνέρχεται στήν Γενεύη ἀπό τις 16 ἕως τις 20 Αύγουστου μέ τήν συμμετοχή 120 αντιπροσώπων 70 ὁμολογιῶν ἀπό 40 χῶρες. Μεταξύ τῶν αντιπροσώπων ἦταν καί 18 Ὁρθόδοξοι, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Μητροπολίτη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Σελευκείας Γερμανοῦ. Εἶναι ἡ πρώτη συμμετοχή Ὁρθοδόξων αντιπροσώπων σέ ἀνάλογα συνέδρια.

Ἀπό τήν συγχώνευση τῶν δύο παραπάνω κινήσεων («Ζωή καί Ἔργασία» καί «Πίστις καί Τάξις») προῆλθε τό Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν (World Council of Churches, WCC), ἡ πρώτη Γενική Συνέλευση τοῦ ὁποίου γίνεται στό Ἄμστερνταμ τό 1948. Ἄν καί ὡς κύριος στόχος του παρουσιάζεται ἡ ἐνδοχριστιανική συνεργασία, τό ΠΣΕ τονίζει τήν σημασία τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου καί ἔχει ἀναλάβει πρωτοβουλίες γιά τήν πρόωθισή του.

Ὅπως τόνιζε στό Ὑπόμνημά της γιά τήν συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων στό Π.Σ.Ε. ἡ ἐπί τῶν Δογματικῶν Ἐπιτροπῆ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὅρους: «Τό Π.Σ.Ε., ὅπως λειτουργεῖ σήμερα, εἶναι ἓνας ὁμογενοποιητικός μηχανισμός πού ἀμβλύνει τό δογματικό αἰσθητήριο καί κυοφορεῖ μία ἐπιφανειακή, ἐπικοινωνιακοῦ χαρακτήρος, “ἐνότητα”»[19]. Θά πρέπει νά σημειώσουμε ἐδῶ, ὅτι τά κίνητρα καί τά κριτήρια ὄλων αὐτῶν τῶν ἐνοποιητικῶν προσεγγίσεων ὑπῆρξαν ἀποκλειστικά κοινωνικά καί πολιτικά. Κάθε θεολογική ἀναφορά ἀπουσιάζει καί ὁ θεολογικός λόγος παραχωρεῖ τήν θέση του στήν κοινωνική πολιτική καί τήν διπλωματία.

Ὅπως πολύ εὔστοχα, παρατηροῦσε ὁ μακαριστός ἀγιορείτης Καθηγούμενος Γεώργιος Καψάνης:

«Ἡ ἀγία μας Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων. Γι' αὐτό στήν Ἐκκλησία μας δέν αὐτοσχεδιάζουμε, οὔτε ἀκολουθοῦμε τόν λογισμό μας, ἀλλά “ἐπόμεθα τοῖς θείοις Πατέραςιν” (Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος), ὅπως καί ἐκεῖνοι ἤποντο τοῖς ἀγίοις Ἀποστόλοις καί Προφήταις. Θά πρέπη λοιπόν καί στό θέμα τῶν διαθρησκειακῶν σχέσεων καί ἐκδηλώσεων νά ἀκολουθοῦμε τούς Προφή-

τας, τούς Ἀποστόλους καί τούς Πατέρας. Ὅπως διδάσκει καί ὁ ἱερός Ἰωσήφ Βρυέννιος: “Ἀμήχανον ἄλλως τήν ἀλήθειαν γνῶναι, ἢ θεολογίας ἄπτεσθαι, μή τοῖς ἁγίοις ἐπόμενον” [δηλαδή εἶναι ἀδύνατο μέ ἄλλο τρόπο νά γνωρίζει κανείς τήν ἀλήθεια ἢ νά ἀσχολεῖται μέ θεολογικά θέματα, ἂν δέν ἀκολουθεῖ τούς ἁγίους]»[20].

Ὁ Πατριάρχης καί ὁ Γ.Γραμματέας τοῦ Π.Σ.Ε. συμπροσεύχονται μέ τήν «αἰδεσιμωτάτη» Bernice Powell Jackson (κέντρο), πρόεδρο τοῦ Π.Σ.Ε. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, στήν 60^η ἐπέτειο τῆς ἰδρύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. Ἡ κ. Powell εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς «Ἐνωτικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» (United Church of Christ) καί ἐξέχον

Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία συμφυρόμενη μέ τίς ποικίλες αἱρέσεις, τίς ὁμολογίες, τίς πλάνες, πού συναποτελοῦν τό συνονθύλευμα τοῦ Π.Σ.Ε., ἀφίσταται τῶν Ἁγίων Πατέρων καί γίνεται παρακολούθημα τοῦ προτεσταντικοῦ δικαιωτισμοῦ, τῆς πολιτικῆς θεολογίας καί τῶν ἀτομικῶν πιστευμάτων.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐπί τῶν Δογματικῶν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, στό βαρυσήμαντο Ὑπόμνημά της γιά τήν συμμετοχή τῶν Ὀρθόδοξων στό Π.Σ.Ε., (Φεβρουάριος 2007) κατέληγε στό συμπέρασμα ὅτι:

«Οἱ Ὀρθόδοξοι δέν κερδίζουμε τίποτε ἀπό τήν συμμετοχή μας στό Π.Σ.Ε. Ἀντίθετα, ἀποκομίζουμε ζημία καί φθορά. Ἡ ἀποστολή μας, νά κη-

ρύξουμε τό μήνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους, δέν εὐοδώνεται, ἐπειδὴ οἱ Προτεστάντες στό Π.Σ.Ε. δέν προσανατολίζονται πρὸς ἀποδοχή τῆς Ὁρθοδοξίας ἀλλὰ πρὸς συνύπαρξι μαζί της στό ἐπιδιωκόμενο μὶορφωμα τῶν πλήρως ἀλληλοαναγνωριζομένων ἐκκλησιῶν. Ὁ προσανατολισμὸς τους αὐτὸς εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν ἐκκλησιολογία τους. Οἱ Ὁρθόδοξοι ὁμως μποροῦμε νά συμμετέχουμε σέ ἕνα Ὁργανισμό (τό Π.Σ.Ε.), τοῦ ὁποῖου ἡ σύστασις, ἡ δομὴ καὶ ἡ λειτουργία βασίζονται στὴν προτεσταντικὴ ἐκκλησιολογία, χωρὶς ἡ συμμετοχὴ μας νά σημαίνει παραίτησι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιολογία μας;»[21].

Ἡ ἀπάντησι προκύπτει ἀπὸ τίς πολλαπλές ἐκκλησιολογικὲς ἐκτροπές τῶν συμμετεχόντων στό Π.Σ.Ε. πού θά παρουσιάσουμε στό ἐπόμενο δημοσίευμά μας.

Παραπομπές :

[1] Truman H.S. Address in Columbus at a Conference of the Federal Council of Churches. March 6, 1946, <https://www.trumanlibrary.gov/library/public-papers/52/address-columbus-conference-federal-council-churches>.

[2] Divinely Sanctioned: The Anglo-American Cold War Alliance and the Defence of Western Civilisation and Christianity, 1945-48. / Kirby, Diane. In: Journal of Contemporary History, Vol. 35, No. 3, 01.07.2000, p. 385-412., σελ. 409.

[3] Μαρίας Ἀντωνιάδου, Γιατί οἱ Η.Π.Α. στηρίζουν τό Πατριαρχεῖο, ἐφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 24-11-2008, <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/giati-oi-ipa-stirizoy-n-to-patriarxeio/>.

[4] https://www.youtube.com/watch?v=uKz3CcEC9lg&ab_channel=LupusCynodiktus.

[5] Βλ. σχ. Παύλου Σεραφεῖμ, Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο στὴ δίνη τοῦ Ψυχροῦ Πολέμου, ἐκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2017.

[6] Καθ. Δ. Τσάκωνα, Ἀθηναγόρας ὁ Οἰκουμενικὸς τῶν Νέων Ἰδεῶν, Ἀθῆναι 1976, σελ. 93.

[7] Ἐπισκεψις, ἀρ. 563, 30/11/1998, σελ. 6.

[8] «Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν, ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφώνηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται, τὸ ψεῦδος ὡς

ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαρρησιάσατο, ὁ Χριστὸς ὡς ἐβράβευσεν, οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ τοὺς Αὐτοῦ Ἁγίους ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν ναοῖς, ἐν εἰκονίσμασι... Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν», ΤΡΙΩΔΙΟΝ, εκδ. «ΦΩΣ», Αθήναι 1967, ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ, σελ. 157.

[9] Ἀριστείδης Γ. Πανωτής, Εἰρηνοποιοί, ἔκδ. Ἰδρυμα Εὐρώπης Δραγάν, Αθήνα 1971, σελ. 106.

[10] Μάμαλος, Γεώργιος-Σπυρίδων, Τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν περίοδο 1918-1972. Διδακτορική Διατριβή, 2008-2009, σελ. 213.

[11] π. Ἰουστίνου Κεφαλούρου, Διαθρησκειακὲς προσεγγίσεις: ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα Α΄ ὡς τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο Α΄, Θεολογία Τόμος ΠΔ' (2013), σελ. 159.

[12] Καθ. Δ. Τσάκωνα, Ἀθηναγόρας ὁ Οἰκουμενικὸς τῶν Νέων Ἰδεῶν, Αθήναι 1976, σελ. 20.

[13] Διατάγματα Β' Συνόδου Βατικανοῦ, τεῦχος 7, ἔκδ. «Γραφείου Καλοῦ Τύπου», Αθήνα, σσ. 43-44.

[14] Ἰωάννου Καρμίρη, Ἡ Πανορθόδοξος Διάσκεψις Ρόδου, ΘΕΟΛΟΓΙΑ Τόμος ΛΒ΄, Τεῦχος Δ΄, σελ. 497-536.

[15] Ἐπίσκεψις 158 (1-12-1976), σ. 4.

[16] "Council coming for Orthodox", interview by Desmond O' Grady, The National Catholic Reporter, in the January 21, 1977. Βλ. καὶ π. Πέτρου Heers, Ἀπὸ τὴν Β' Βατικανή (1965) στὴν Πανορθόδοξη Σύνοδο (Κρήτη 2016), <http://www.romfea.gr/images/hirs.pdf>.

[17] Χρυσοστόμου Β΄, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Τά Πεπραγμένα ἀπὸ 15-7-1963 μέχρι 15-7-1964, σελ. 18-19.

[18] Χρυσοστόμου Β΄, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὁ.π., σελ. 19-20.

[19] Ἐπὶ τῶν Δογματικῶν Ἱεροκοινοτικῆ Ἐπιτροπῆ Ἁγίου Ὁρους, Ὑπόμνημα περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, Ἅγιον Ὁρος, Φεβρουάριος 2007, σελ. 40 https://www.imgrigoriou.gr/epikaira/Oikoumenismos/YPOMNHEMA_EPITROPHS_PERI_PSE.pdf.

[20] Ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὁρους, Οἱ διαθρησκευακές ἐκδηλώσεις καί ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας.

[21] Ἐπί τῶν Δογματικῶν Ἱεροκοινοτική Ἐπιτροπή Ἁγίου Ὁρους, ὀ.π. σελ. 52.

Πηγή : <http://aktines.blogspot.com>.